

VEM BETALAR BARNBIDRAGEN?

Den aktuella diskussionen om barnbidragen rör sig främst kring frågan om dessa bidrag skall höjas eller inte. Men i debatten berörs då och då även problemet efter vilka vägar stödet åt barnfamiljerna bäst skall kunna lämnas. Därvid ges väl på de flesta håll ett bestämt företräde åt de kontanta bidragen, men det finns även förespråkare för att i detta sammanhang använda avdrag på skatterna, och vidare förordas inom skilda läger en vidgad användning av de stödformer som tar sikte på naturaförmåner av skilda slag. Ingen tycks dock vilja ge stödet den formen att barnfamiljerna får rätt att på förmånliga villkor (t ex ingen ränta, viss amorteringsbefrielse för familjer med låg inkomst etc) uppta lån som skall återbetalas då barnen är vuxna.

Av flera skäl är det fullt föreställt att en sådan stödform saknar aktualitet — den skulle nog t ex vara förenad med alltför stora administrativa svä-

Barnbidragsfrågan diskuteras i denna artikel av fil lic Erik Höök ur en synvinkel som något avviker från den gängse.

righeter —, men från andra synpunkter är det skada att frågan om stödet åt barnfamiljerna inte diskuteras som ett problem om lån, om storleken av sådana lån och om lånevillkor. Ty till stor del är ju barnbidragen ändå i realiteten en sorts lån, som barnfamiljerna får betala tillbaka i andra skeden av livet. Stödet åt barnfamiljerna skulle alltså i stor utsträckning röra sig om en omfördelning av de inkomster en och samma (eller två) personer uppbyr under skilda perioder av sitt liv. I det följande skall göras ett försök att visa att det delvis förhåller sig på det sättet.

I sin nuvarande utformning tar samhällets bidrag till barnfamiljerna främst sikte på familjer med icke vuxna barn. Allmänt talat bekoastas detta stöd av ensamstående och familjer "utan barn". Ser man på hur denna grupp, som svarar för finansieringen, vid en bestämd tidpunkt är sammansatt, finner man att den dels inrymmer personer som kommer att få barn eller som har vuxna barn och dels individer som varit, är och kommer att förbli barnlösa. Vad den första kategorin (de som haft eller kommer att få barn) erlagger för att täcka barnbidragskostnaderna kan ju betraktas som en förtidsinbetalning eller en återbetalning på vad de under en kommande respektive passerad period får (fått) mött i form av barnbidrag. I fråga om den medverkan vid finansieringen av barnbidragen som lämnas av de ständigt barnlösa rör det sig däremot om en inkomstomfördelning mellan skilda individer och grupper. Frågan är nu till vilken del betalningsbördan vilar på de ständigt barnlösa.

Ett precis beaktat på den frågan är det synnerligen svårt att ge, men några förhållanden som anger i vilken riktning svaret går kan dock anföras. Till er början kan man på ett ungefär uppskatta hur stor del av en årskull vilken just kommer upp i yrkesverksam ålder som aldrig får barn. Detta procenttal torde ligga omkring 20, vilket innebär att mot varje par (gifta eller ogifta) ständigt barnlösa skulle svara ungefär fyra familjer med barn. I genomsnitt får dessa senare familjer litet över två barn var, och på ett ungefär skulle därför för varje par ständigt barnlösa finnas 10 barn. Förutsattes att försörjningen av barnen jämnt skall fördelas mellan barnlösa och barnfamiljer, skall er summa, som här satts till 31 000 kronor — familjeutredningen uppskattar den årliga försörj-

ningskostnaden för ett barn till 3 100 kr —, slås ut på fem familjer. Detta innebär att det barnlösa paret får erlagga 6 200 kr och barnfamiljerna erhåller ett bidrag för varje barn om 620 kronor.

Hur ter sig nu de faktiska förhållandena i vårt land i jämförelse med den nämnda siffran för det maximala barnbidraget och den tänkta målsättningen? Värdet av det stöd som lämnas barnfamiljerna uppskattar familjeutredningen till 500 kronor per barn och år. Men i vilken utsträckning de ständigt barnlösa medverkar till finansieringen av dessa bidrag finns det ingen uppgift om.

En mycket schematisk beräkning — som det här skulle föra för långt att närmare redogöra för — ger dock vid handen att med en familjeinkomst av 20 000 kronor får barnfamiljerna under de skeden av sitt liv då de inte har hemmavarande barn återbetala ungefär hälften av de barnbidrag de erhållit. Detta resultat har framkommit genom en beräkning av de skillnader i skatt som betalas av fyra familjer med tillsammans tio barn och av en barnlös familj. Den årliga inkomsten har antagits uppkomma genom att familjefäderna vardera tjänar 15 500 kr, medan på kvinnorna föres en inkomst av 4 500 kr, utgörande värdet av hemsarbetet för barnen plus barnbidrag respektive (under den "barnlösa" tiden samt för kvinnan i den ständigt barnlösa familjen) av förvärvsarbete.

Hur resultaten förändras då man varierar dessa antaganden kan antydvas med ett par exempel. Tänker man sig att den barnlösa kvinnan inte är yrkesverksam (eller att kvinnorna i barnfamiljerna har förvärvsarbete) ökar den del som barnfamiljerna själva betalar av barnbidragen.

Väljer man ett lägre inkomstbellopp än det nämnda, blir den del som barnfamiljerna själva får betalda större, medan denna andel blir lägre vid en högre inkomst. Detta är en följd av progressiviteten i skatteakalorna och av de gjorda förutsättningarna beträffande kvinnornas inkomster.

ger fin semesterform

Tag med Er Samarin på resan, det räddar både semestern och Ert pH (= magens surhetsgrad). Nya mat-tider och ovan diet förorsakar lätt s. k. semestermage. En företeelse som yttrar sig i halsbränna, mag-syra, olust och dåligt humör.

Sådana tillfälliga, humörförändrande obehag avhjälpes lätt med ett glas härligt uppfriskande Samarin. Samarin återställer magens pH till rätt värde — magen fungerar då utan störningar. Samarin ger en härlig känsla av välbefinnande genom sin tvärfaldiga verkan: dels alkaliserande och dels mild laxerande. Samarin i portionspås tar ingen plats och är lätt att ha med sig överallt.

Res med Samarin

Utan att gå in på hur stort stödet åt barnfamiljerna bör vara eller hur detta stöd bör vara utformat med hänsyn till vad man anser politiskt "lämpligt" eller rättvist kan ett par kommentarer göras till de anförda beräkningarna. I familjeutredningens betänkande — i övrigt rikt på synpunkter och uppgifter — har man helt undgått att nämna vilken målsättning som man anser bör gälla för den inkomstfördelning som en ifrågasatt höjning av barnbidragen innebär. Skall man exempelvis i första hand sträva efter att uppnå en så jämn fördelning som möjligt av försörjningsbördan för barnen mellan barnfamiljer och de ständigt barnlösa? Väljer man denna målsättning, blir det emellertid inte så mycket fråga om att höja de nuvarande bidragen, såsom framgått av de föregående beräkningarna, utan problemet blir då snarare att uppnå en fördelning av kostnaderna som bättre svarar mot denna norm. Genom att man i utredningen inte behandlat denna avvägningsfråga har man inte heller kunnat närmare undersöka vilka medel — kontanta barnbidrag, avdrag på skatt, skolmåltider etc — som lämpar sig bäst för att olika målsättningar skall uppfyllas. Likaså har man då inte heller kunnat belysa vilken effekt en fullständig utjämnning av barnkostnaderna skulle få på t ex yrkesbenägenheten och därmed på skatteunderlaget i samhället.

Nu är det emellertid möjligt att familjeutredningen inte alls avslutar sig till den ovan nämnda målsättningen, utan vill uppnå helt andra syften. Man kan exempelvis önska att via skatteapparatens hjälp barnfamiljerna att utjämna de inkomster de har under olika skeden av livet. Den tid då barnen växer upp och dessa hårt belastar familjens inkomster lämnas ett bidrag som familjen sedan får betala tillbaka då utgifterna för barnen inte är så stora eller har upphört. Är detta målsättningen, kan givetvis barnbidragen höjas avsevärt. Hur pass långt man därvid kan gå är en fråga om hur barnfamiljerna vill ha sin inkomst fördelad under livet, hur andra utgifterposter (t ex för pensionering) varierar med åldern, hur olika inkomstfördelningar inverkar på yrkesverksamhet etc — allt frågor som man föga känner. Här tillkommer också det centrala problemet vilken inverkan barnbidrag, utformade som lån med återbetalningsskyldighet, verkligen skulle ha på nativtetsutvecklingen i landet.

Slutligen skall ett par synpunkter av annan art anföras. En av dessa berör förhållandet mellan pensioner och barnbidrag. Man säger understrukna att en folk-

pensionen höjs bör väl också barnbidragen kunna höjas. Nu är ju emellertid en ökning av folkpensionerna en inkomstfördelning i tiden i motsatt riktning mot den som barnbidragen medför. Samtidiga öknningar av dessa båda bidrag kan alltså upphäva varandra, i den mån de icke båda kan bestridas av de inkomster som inflyter under den period i en persons liv som börjar då barnen lämnar barnbidragsåldern och slutar i och med inträdet i pensionsåldern.

Av de tidigare anförda beräkningarna framkom det något förvånande resultatet att den del av barnkostnaderna som barnfamiljerna själva bestrider sjunker med en stigande inkomst. Detta skulle ju innebära att barnfamiljerna gynnas av inflationen. Vanligen säger man dock att följderna av inflationen varit de rakt motsatta. Dessa till synes motstridiga meningar är i själva verket inte helt oförenliga. Då man hävdar att inflationen missgynnat barnfamiljerna tänker man på att barnbidragens reala värde minskat. Det motsatta resultatet kommer man till genom att "skattevinsten" på barnbidrag och hemarbete blir större då penningvärdet försämras och skatteprogressiviteten starkare gör sig gällande, eller annorlunda uttryckt genom att de som skall arbeta in en inkomst, motsvarande barnbidrag och värdet av hemarbetet, får en högre skatt på denna inkomst till följd av inflationen. Det är alltså två olika synvinklar ur vilka man bedömer inflationens verkningar. Ingendera behöver i och för sig vara felaktig, men ingen av dem är heller uttömmande. För att kunna uttala sig om nettoeffekten av dessa olika verkningar av inflationen måste man känna till hur inkomstfördelningen är bland barnlösa och barnfamiljer samt omfattningen av yrkesverksamheten bland kvinnorna i dessa familjer. Förhållandena i dessa avseenden vet man dock föga om.

ERIK HÖGK.